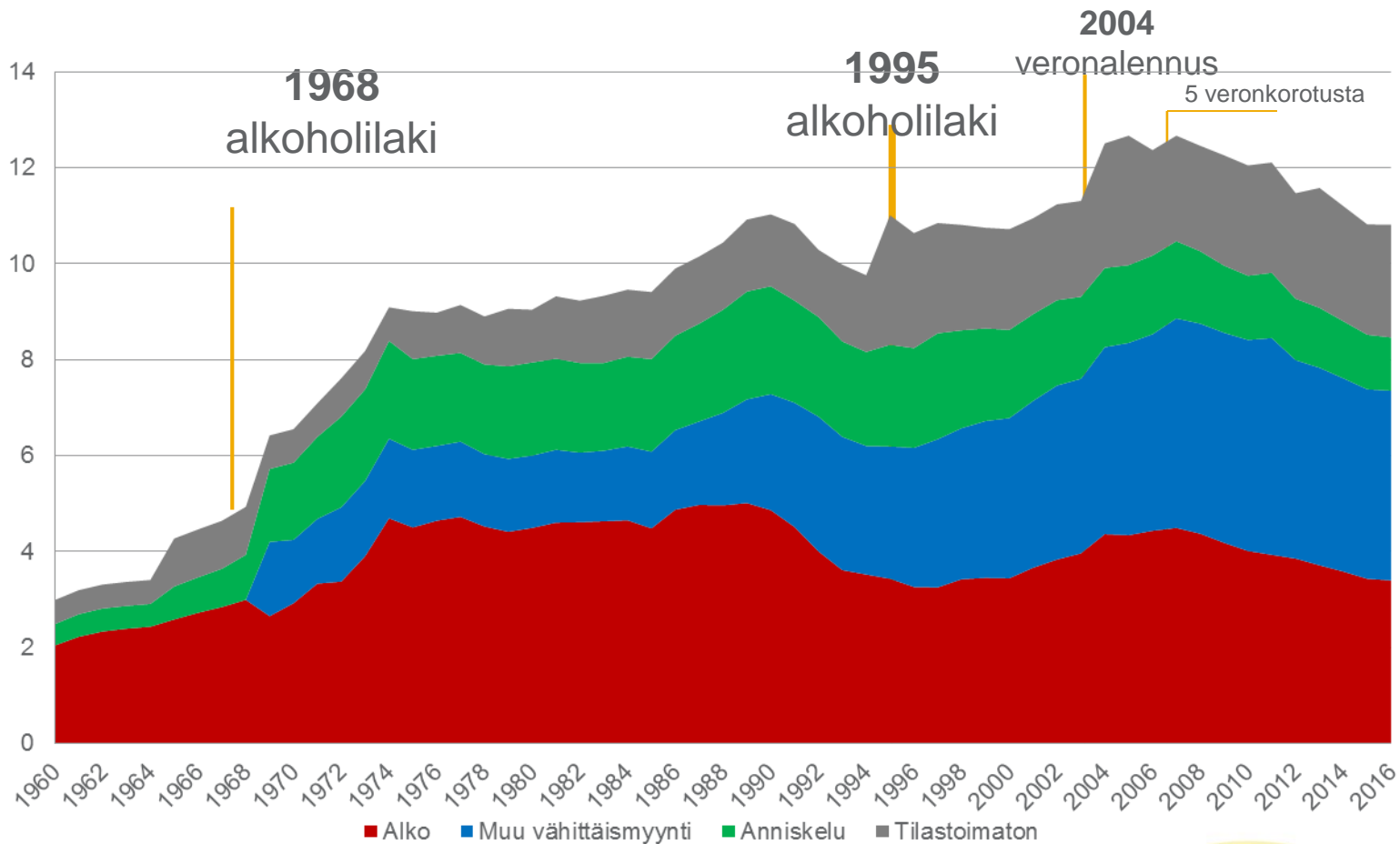

Alkoholilain (1102/2017) voimaantulo ja toimeenpano

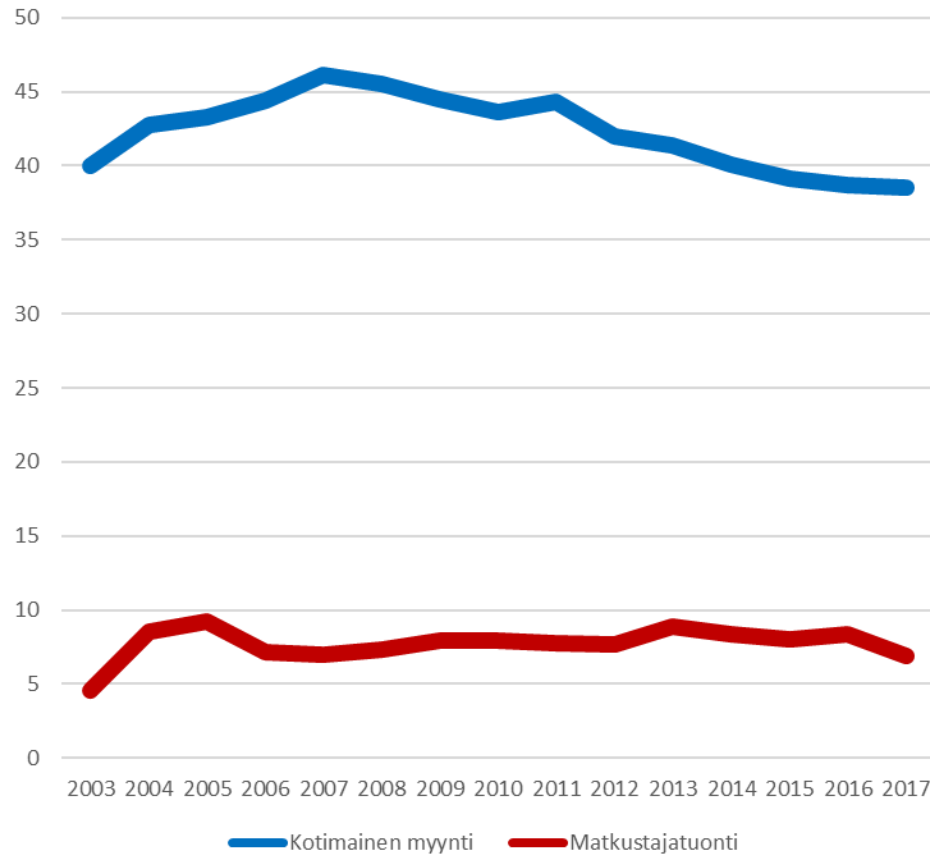
10.4.2018

Ismo Tuominen
Sosiaali- ja terveysministeriö

Alkoholin kokonaiskulutus (100 % litraa asukasta kohti) 1958–2016

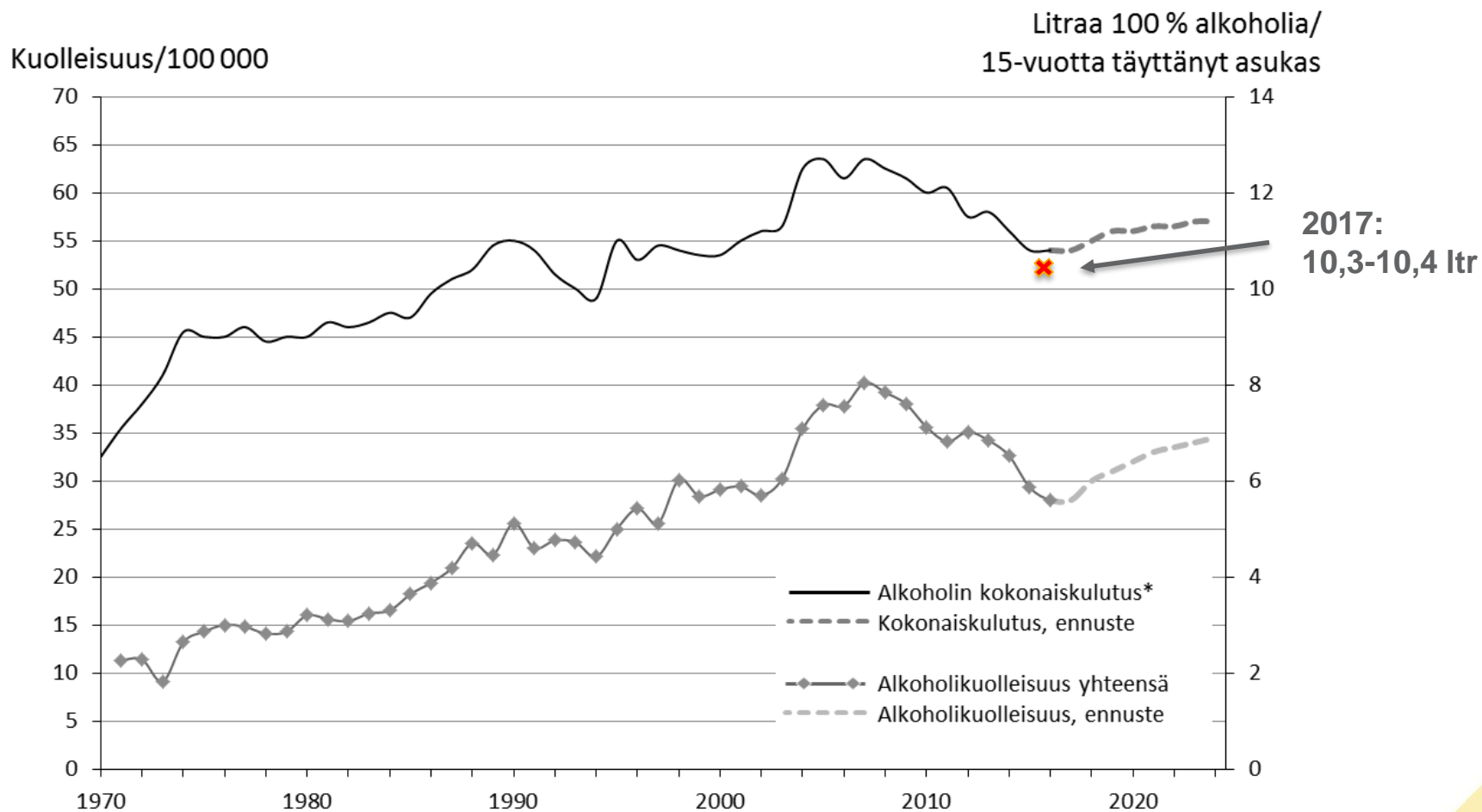

Mitä on aiemmin tapahtunut erityisesti alkoholin kotimaiselle myynnille verr. matkustajatuonnille (miljoonaa litraa 100 % alkoholia)?

HE 100/2017 vp:

Alkoholin kokonaiskulutus ja alkoholikuolleisuus 1970—2016 ja **ennusteet** 2018—2022

*15 vuotta täyttäneitä kohti.

Lähde: Tilastokeskus ja THL (2016/-17 saakka)

Alkoholilain kokonaisuudistuksen historia ja aikataulu

- 2011** Alkoholilain kokonaisuudistus Pm Kataisen hallitusohjelmaan
- 2012** **THL** valmisteli katsauksen alkoholihaittojen vähentämiskeinoista
Valvira kokosi yhdessä Avien ja elinkeinon kanssa muutosehdotuksia
- 2013** STM toteutti **arviomuistion** laajan lausuntokierroksen.
- säänneltävä ilmiö, lain tavoite, sääntelymahdollisuudet ja vaikutukset
- 2014** Pm Stubbin hallitusohjelma: Uudistusta ei toteuteta
- 2016** Min. Rehulan pohjaesitys uudeksi alkoholilaiksi 2/2016
Hallituspuolueiden ek-ryhmien linjaukset 5/2016
Lakipaketti lausuntokierroksella 11/2016 - 1/2017
Notifiointi Euroopan komissiolle 12/2016 - 3/2017
Lainsäädännön arviointineuvosto 3 - 4/2017
- 2017** HE 100/2017 vp 14.9.2017

Alkoholilaki 1102/2017 voimaan **1.3.2018** (osin 1.1.2018)

VNA alkoholilain täytäntöönpanosta 151/2018 voimaan **1.3.2018**

STMA alkoholilain valvonnasta 158/2018 voimaan **1.3.2018**

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan: ---

- 9) **valmistuksella** etyylialkoholin valmistusta käymisen avulla tai muulla tavalla sekä etyylialkoholia sisältävän liuoksen väkevöimistä tislaamalla tai muulla vastaavalla tavalla;
- 10) **tukkumyynnillä** alkoholipitoisen aineen *myyntiä* jälleenmyyntiä tai jatkokäsittelyä varten;
- 11) *alkoholijuoman* **vähittäismyynnillä** alkoholijuoman myyntiä nautittavaksi muualla kuin myyjän hallitsemisissa tiloissa tai myyjän järjestämässä valvonnassa;
- 12) *alkoholijuoman* **anniskelulla** alkoholijuoman myyntiä nautittavaksi myyjän hallitsemisissa tiloissa tai myyjän järjestämässä valvonnassa;
- 13) **alkoholiyhtiöllä** valtion kokonaan omistamaa osakeyhtiötä, jonka tehtävänä on huolehtia sille tässä laissa yksinoikeudeksi säädetyn vähittäismyynnin harjoittamisesta;

14) **tilaviinillä** oikeudellisesti ja taloudellisesti muista alkoholijuomien valmistajista riippumattomassa valmistuspaikassa, jossa kalenterivuoden aikana tuotettujen alkoholijuomien määrä on enintään 100 000 litraa ja joka toimii maatalouden harjoittamisen yhteydessä ja fyysisesti erillään muista alkoholijuomien valmistuspaikoista eikä harjoita lisenssivalmistusta, yksinomaan käymisen avulla marjoista, hedelmistä ja muista kasvinosista paitsi rypäleistä ja viljatuotteista valmistettua enintään 13 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää alkoholijuomaa;

15) **käsityöläisoluella** oikeudellisesti ja taloudellisesti muista alkoholijuomien valmistajista (1) riippumattomassa panimossa, jossa kalenterivuoden aikana tuotettujen alkoholijuomien (2) määrä on enintään 500 000 litraa ja joka toimii fyysisesti (3) erillään muista alkoholijuomien valmistajista (4) eikä harjoita lisenssivalmistusta, (5) yksinomaan käymisen avulla valmistettua (6) enintään 12 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää alkoholijuomaa, joka on valmistettu mallastetuista tai mallastamattomista (7) viljatuotteista ja jonka valmistuksessa ei ole käytetty muita valmistusaineita kuin (8) muiden kasvien jyviä, sokeria, humalaa ja muita (9) käymiseen osallistuvia kasvinosia ja mausteita, ja joka voi olla tiettyjen nimitysten kirjaamisesta maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden erityisluonnetta koskevista todistuksista annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2082/92 säädettyyn erityisluonnetta koskevien todistusten rekisteriin annetun asetuksen (EY) N:o 2301/97 liitteen täydentämisestä annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 244/2002 tarkoitettua sahtia;

16) **markkinoinnilla** mainontaa, epäsuoraa mainontaa ja muuta myyinnedistämis-toimintaa; epäsuoraa mainontaa on erityisesti tuotteen myyinnedistäminen muun hyödykkeen mainonnan yhteydessä siten, että muun hyödykkeen tunnuksena käytetään sellaisenaan tai tunnistettavasti muunnettuna tuotteen tai sen myyjän vakiintunutta tunnusta tai että muun tuotteen mainonnasta muutoin välittyvä mielikuva tietystä tuotteesta tai sen myyjästä.

Tämän lain **myyntiä** koskevia säännöksiä sovelletaan myös (1) elinkeinotoiminnassa tapahtuvaan alkoholipitoisen aineen vastiketta vastaan tapahtuvaan ja (2) muun hyödykkeen tai palvelun yhteydessä markkinoituun alkoholipitoisen aineen **välittämiseen ja luovuttamiseen**, ellei tässä laissa toisin säädetä.

Jos kaksi tai useampi 1 momentin 14 ja 15 kohdassa tarkoitettu alkoholijuomien valmistaja harjoittaa keskenään tuotannollista tai toiminnallista yhteistyötä, sen ei katsota merkitsevän, että niiden välillä on oikeudellinen tai taloudellinen riippuvuusuhde. Tuotannolliseksi ja toiminnalliseksi yhteistyöksi katsotaan alkoholijuoman valmistuksessa tarvittavien raaka-aineiden ja tarvikkeiden hankinta sekä alkoholijuoman pakkaaminen, markkinointi ja jakelu. Tätä momenttia sovellettaessa edellytyksenä kuitenkin on, että yhteistyössä tuotettujen alkoholijuomien yhteismäärä ei ylitä tilaviinin valmistajien osalta 100 000 litraa ja käsityöläisluolen valmistajien osalta 500 000 litraa.

Mitä säädetään valmistuksesta, koskee myös väkiviinan ja valmisteverotuslain (182/2010) mukaisesti verottoman alkoholijuoman jatkokäsittelyä ja astiointia.

5 §

Luvanvarainen toiminta

Alkoholijuomia ei saa valmistaa eikä myydä ilman lupaa.

Väkiviinaa ei saa valmistaa, tuoda maahan, myydä, käyttää eikä pitää hallussa ilman lupaa.

6 §

Poikkeukset luvanvaraisuudesta

Edellä 5 § :ssä säädetystä poiketen

1) enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävien alkoholijuomien valmistus ja myynti on sallittu;

2) alkoholijuomien vähittäismyynti ja anniskelu ulkomaanliikenteessä on sallittu niin kuin 47 ja 48 § :ssä säädetään;

3) alkoholijuomien ja väkiviinan **myynti vientiä varten on sallittu**;

4) yksityinen henkilö saa valmistaa muutoin kuin tislaamalla kotitaloudessaan yksinomaan omaan käyttöönsä mietoja alkoholijuomia;

5) vahvasti denaturoidun väkiviinan maahantuonti, myynti, käyttö ja hallussapito on sallittu;

6) lievästi denaturoidun väkiviinan maahantuonti, myynti 53 § :ssä säädettyin rajoituksin, käyttö ja hallussapito on sallittu;

7) väkiviinan maahantuonti ja hallussapito on sallittu, jos sitä kuljetetaan varastoimatta Suomen alueen kautta toiseen maahan ja kauttakuljetuksesta on ennen maahantuloa tehty ilmoitus Tullille.

Alkoholiyhtiöllä on yksinoikeus alkoholijuomien vähittäismyyntiin 1 momentin 1—3 kohdassa ja 17 § :ssä säädettyin poikkeuksin.

12 §

Luvan myöntämisen yleiset edellytykset

Tämän lain mukainen valmistus-, maahantuonti-, käyttö-, tukkumyynti-, vähittäismyynti- ja anniskelulupa **on myönnettävä** elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain (122/1919) 1 § :n 1 tai 2 momentissa tarkoitetulle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jolla on tässä laissa säädetyt hakijaan liittyvät ja toiminnan harjoittamiseen tarvittavat edellytykset.

17 § Alkoholijuomien vähittäismyyntilupa ja sen myöntämisen edellytykset

Enintään 5,5 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntilupa koskee vähittäismyyntiä yhden vähittäismyyntipaikan sisätiloissa ja se myönnetään:

- 1) monipuolista valikoimaa päivittäin tarvittavia **elintarvikkeita** maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitetussa rakennuksessa muutoin kuin tilapäisesti myyvälle hakijalle, jos alkoholijuomien myynnin osuus elinkeinotoiminnassa ei ole selvästi muiden elintarvikkeiden myynnin osuutta suurempi;
- 2) 1 kohdassa tarkoitettua elinkeinotoimintaa vakituista tai kausiasutusta palvelevalla lupaviranomaisen hyväksymällä säännöllisellä reitillä kulkevassa **myymäläautossa** tai -veneessä harjoittavalle hakijalle;
- 3) **anniskeluluvan yhteyteen** anniskelussa olevien alkoholijuomien vähittäismyyntiin; määräaikaisen anniskeluluvan tai 20 §:ssä tarkoitetun anniskelualueen yhteyteen vähittäismyyntilupa saadaan kuitenkin myöntää vain sellaiseen useiden alkoholijuomien valmistajien esittelytilaisuuteen, jonka tarkoituksena on esitellä tuotteita kuluttajille;
- 4) alkoholijuomien **valmistuspaikan yhteyteen** valmistusluvan haltijalle.

Tilaviinin ja käsityöläisluen vähittäismyyntilupa koskee vähittäismyyntiä yhden vähittäismyyntipaikan sisätiloissa ja se myönnetään kyseisten alkoholijuomien valmistajalle sen maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitetussa rakennuksessa sijaitsevan valmistuspaikan, jossa alkoholijuoman käyminen on tapahtunut, yhteyteen tai välittömään läheisyyteen. Vähittäismyyntipaikassa saadaan myydä myös 1 momentissa tarkoitettuja alkoholijuomia.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetun luvan myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että hakija on laatinut 56 §:ssä tarkoitetun omavalvontasuunnitelman.

Lupaviranomainen saa asettaa vähittäismyyntiä kassa- ja myyntijärjestelyjä koskevia lupamääräyksiä, jos paikan sijaintiin tai toimintaan liittyy erityisiä valvonnan tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden riskejä tai jos samassa toimipaikassa harjoitetaan myös anniskelua.

19 §

Alkoholijuomien anniskeluluvan myöntäminen eräissä tapauksissa

Edellä 18 § :n 1 momentin 1 kohdan estämättä kahdelle tai useammalle hakijalle saadaan myöntää lupa anniskeluun yhdellä anniskelualueella samanaikaisesti, jos yksi hakija ilmoittaa vastaavansa alueen valvonnasta.

Edellä 18 § :n 1 momentin 1 kohdan estämättä anniskelulupa saadaan myöntää majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa tarkoitettulle matkustajalle tapahtuvaan anniskeluun majoitushuoneessa sekä suljetuille seurueille tapahtuvaan anniskeluun luvanhaltijan kokoustilassa tai vastaavalla alueella.

Anniskelulupa voidaan myöntää luvanhakijalle, **jolla ei ole anniskelupaikkaa**, jos anniskelua harjoitetaan 20 § :ssä tarkoitetulla tavalla.

20 §

Anniskelu tilaisuuksissa ja tapahtumissa

Tapahtuma-, kokous- ja juhlatila ja vastaava alue voidaan tilan tai alueen omistajan tai haltijan hakemuksesta **hyväksyä anniskelualueeksi**, jos se täyttää 18 § :n 1 ja 2 momentissa säädetyt edellytykset.

Edellä 18 § :n 1 momentin estämättä se, jolle on myönnetty **anniskelulupa**, saa **anniskella** 1 momentissa tarkoitetulla hyväksytyllä anniskelualueella tehtyään siitä ilmoituksen lupaviranomaiselle. Anniskelusta tulee ilmoittaa viimeistään kolme vuorokautta ennen tilaisuuden alkua.

Tilojen ja alueen hyväksymismenettelystä sekä tilaisuudesta ilmoittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Alkoholijuomien maahantuonti

Alkoholijuomia saa tuoda maahan ilman erillistä maahantuontilupaa omaa käyttöä varten sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeinotarkoitukseen. Kaupallisessa tai muussa elinkeinotarkoituksessa enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia käyttävä tarvitsee kuitenkin maahan tuotavan alkoholijuoman osalta toimintaansa tämän lain mukaisen luvan.

”Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää etämyyntiä koskevat säännökset ottaen huomioon unionin oikeuden vaatimukset sekä KKO:n tuleva ratkaisu Visnapuu-tapauksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla olevassa valmistelussa tulee EU-oikeudellisten reunaehtojen ohella ottaa huomioon erityisesti se, että etämyyntiä koskevat **ratkaisut eivät saa vaarantaa** laissa säädetyin vahvuusrajan ylittävien alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeuden säilyttämistä eivätkä **suomalaisen elinkeinoelämän yhdenvertaisuutta ulkomaisiin kilpailijoihin nähden**. Valmistelussa tulee ottaa huomioon myös valmisteverojen sujuvalle perinnälle asetettavat vaatimukset.”

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen väkevää alkoholijuomaa saa markkinoida 2 momentissa säädetyin rajoituksin:

- 1) väkevien alkoholijuomien valmistus-, vähittäismyynti- ja anniskelupaikoissa;
- 2) painetussa tai tietoverkossa esitetyssä vähittäismyynti- tai anniskeluhinnastossa sekä **valmistajan tai tukkumyyjän tuoteluettelossa** siten, että kaikki saatavilla olevat juomat esitellään kuluttajille yhdenmukaisella tavalla; sekä
- 3) muutoinkin alkoholijuomien myyntiin osallistuville, ei kuitenkaan kuluttajille avoimna olevassa tietoverkossa.

51 § *Hinnoittelu ja hinnan ilmoittaminen*

Kahden tai useamman alkoholijuomapakkauksen tai -annoksen tarjoaminen alennettuun yhteishintaan vähittäismyynnissä ja anniskelussa on kielletty.

Alkoholijuoman hinnasta annettavan **hyvityksen**, joka lasketaan alkoholijuomien tai muiden kulutushyödykkeiden ja palveluiden ostojen perusteella, tarjoaminen ja maksaminen vähittäismyynnissä ja anniskelussa on kielletty.

Alle kahden kuukauden ajaksi rajatusta alkoholijuomapakkauksen tarjoushinnasta ilmoittaminen **vähittäismyyntipaikan** ulkopuolella on kielletty.

56 §

Omavalvonta

Tässä laissa tarkoitetulla luvanhaltijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot toiminnastaan ja siihen liittyvistä laissa säädetyistä velvoitteista sekä niiden käytännön toteuttamiseen liittyvistä riskeistä.

Luvanhaltijan on laadittava kirjallinen suunnitelma toimintansa lainmukaisuuden varmistamiseksi (*omavalvontasuunnitelma*), noudatettava sitä ja pidettävä sen toteuttamisesta kirjaa. Suunnitelma on pidettävä ajan tasalla.

Omavalvontasuunnitelmassa tulee kuvata, mitkä ovat riskit 1 §:ssä tarkoitettujen haitallisten vaikutusten syntymiseen, miten lain noudattamista seurataan, miten kriittisten tilanteiden riskien hallinta toteutetaan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontasuunnitelma saadaan tarvittaessa yhdistää elintarvikelain ja tupakkalain (549/2016) mukaiseen omavalvontasuunnitelmaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset omavalvontasuunnitelman laatimisesta sekä sen sisällöstä ja toteuttamisesta.

57 §

Henkilökunnan osaaminen

Luvanhaltijan ja alkoholiyhtiön on osana omavalvontaa huolehdittava siitä, että henkilökunta tuntee tässä laissa säädetyt ja omavalvontasuunnitelmassa määrätyt velvoitteensa. Luvanhaltijan ja alkoholiyhtiön on pidettävä kirjaa toimipaikassa työskentelevien henkilöiden koulutuksesta ja osaamisesta ja pyydettyessä esitettävä tiedot valvontaviranomaiselle.

Anniskeluluvanhaltijan on huolehdittava siitä, että 38 §:ssä tarkoitettulla vastaavalla hoitajalla tai muulla tehtävään nimetyllä henkilöllä on alkoholilain tuntemista osoittava Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymän mallin mukainen todistus.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus alkoholilain valvonnasta 158/2018

1 § Omavalvontasuunnitelmia koskevat yleiset säännökset

Alkoholilain 56 § :ssä tarkoitetussa omavalvontasuunnitelmassa on oltava:

- 1) luvanhaltijan ja suunnitelman toimipaikan tiedot;
- 2) merkintä omavalvontasuunnitelman laatimispäivästä ja luvanhaltijan hyväksymisestä;
- 3) tieto luvanhaltijan määräämistä **henkilöistä**, jotka vastaavat alkoholilain 11 § :ssä tarkoitettujen muutosten ilmoittamisesta, alkoholilain 62 § :n 4 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten ja tietojen hallinnasta ja toimittamisesta lupaviranomaiselle sekä omavalvontasuunnitelman yleisestä toteuttamisesta ja noudattamisesta;
- 4) selvitys siitä, miten henkilökunnan alkoholilain 57 § :ssä tarkoitettu **osaaminen varmistetaan** ja miten koulutusta ja osaamista koskeva kirjanpito on järjestetty;
- 5) selvitys siitä, miten luvanhaltija ja omavalvontasuunnitelman toteuttamisesta vastaava henkilö **seuraavat** omavalvontasuunnitelman ja henkilökunnalle annettujen määräysten noudattamista.

Luvanhaltijan on myös esitettävä suunnitelma kriittisten tilanteiden ja viranomaisten esittämien huomioiden johdosta toteutettavista toimista, omavalvontasuunnitelman toimeenpanon vuosittaisesta arvioinnista sekä sen ajan tasalla pitämisestä. Jos omavalvontasuunnitelmaa muutetaan, muutoksen ajankohta on voitava jälkikäteen selvittää.

Omavalvontasuunnitelma ja toimipaikkaa koskeva alkoholilaissa tarkoitettu lupa tai hyväksyminen on pidettävä suunnitelmaa toteuttavan **henkilökunnan ja valvontaviranomaisten saatavilla.**

2 §

Väkiviinan ja alkoholijuomien valmistuksen ja tukkumyynnin omavalvontasuunnitelma

Väkiviinan ja alkoholijuomien valmistuksen ja tukkumyynnin omavalvontasuunnitelmassa on oltava:

- 1) kuvaus väkiviinan ja alkoholijuomien **varastoinnista** ja varastotiloista sekä valvonnan toteuttamisesta;
- 2) kuvaus valmistukseen ja myyntiin liittyvien **velvoitteiden** toteuttamisesta;
- 3) kuvaus alkoholilain 62 § :n 4 momentissa tarkoitettujen tietojen hallintaan, **ilmoitusten** toimittamiseen sekä virheellisten tietojen korjaamiseen liittyvistä menettelytavoista.

Väkiviinan denaturointia koskevassa omavalvontasuunnitelmassa tulee esittää selvitys denaturoinnin toteuttamisesta alkoholilain 52 § :ssä tarkoitetun nauttimistarkoitusta koskevan kiellon toteuttamiseksi sekä tiedot käytettävistä denaturoimisaineista ja niiden määristä.

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty väkiviinan ja alkoholijuomien valmistuksen ja tukkumyynnin omavalvonnasta, sovelletaan myös väkiviinan maahantuonnin omavalvontaan.

Yhteenvetoa lopuksi

- **Voimaantuloaikataulu:**
  - Valviran kokemukset
  - Elinkeinonharjoittajien kokemukset?
- Ministeri Saarikon **ALKU-foorumi**
- HE:n mukaan kokonaisuudistuksen vaikutusten **arviointi** noin vuonna 2021
- Poliittinen **jatko**
  - Vaalikeskustelu 2019 ?
  - Onko ”viinit maitokauppaan” mahdollinen?